

Kansannäytepalkinnot jaettiin Rovaniemellä

Jari Nenonen, GTK

Vuoden 2008 parhaiden kansannäytteiden lähettäjät palkittiin napapiirin tuntumassa Rovaniemellä elokuun lopulla 27.8. Juhlava lämminhenkinen tilaisuus pidettiin GTK:n Rovaniemen toimitalolla. Juhlaa jatkettiin seuraavana päivänä tutustumalla Kittilässä Agnico Eaglen Suurikuusikon kultakaivokseen. Kaivoksella saatiin mallia kultamalmista ja uutta intoa ja tietoa etsintään.

Palkinnonsaajia: H. Helle, S. Virtanen, M. Mikkola, O. Myllykangas, V-M. Koivula, O. Lukkari, A. Paananen, R. Lehtisalo, M-L. Posti, T. Kämä ja C. Merikanto. Kuva R. Lampela, GTK.

Palkintoja pokkaamaan kutsuttiin yhdeksän menestyksellistä etsijää eri puolelta Suomea. Mukaan kutsuttiin myös Rovaniemen lähialueen harrastepalkinnon saajia.

Pääpalkinto jakautui kahteen yhtä suureen osaan. Pääpalkinnon 4 000 € sai veteraniharrastaja Jalmari Tammele Kelontekemältä Kittilän Pikku Kuolavaarasta ja Keulakkopäältä löytämistään kultapitoisista lohkeista (1,2 ja 5,8 g/t). Maastokäynnin yhteydessä alueelta ote-

tuista rapakallionäytteistä analysoitiin myös malmiluokan kultapitoisuudet. GTK on käynnistänyt malmitutkimukset löytöalueella.

Pääpalkinnon 4 000 € sai myös kokenut malminetsintäryhmä Seppo Virtanen, Heikki Helle ja Matti Mikkola Somerolta. Ryhmä on löytänyt kultapitoisen kallioalueen Ypäjältä. Kallionäytteen kultapitoisuus oli korkea 15 g/t samoin paikalta otetuissa tarkistusnäytteissä. Lisäksi ryhmä on

Päätoimittajalta

Vaiheikas kivivuosi on jälleen loppuillaan. Joulua odotellaan yhtä innokkaasti kuin luntakin. Toisaalta sula maa antaa vielä mahdollisuuden etsiä vuoden viimeisiä näytteitä ja lähettää ne meille joulupaketteina.

Vuosittainen näytemäärä on vakiintunut noin 6 700 vastaanotetun näytteen tasolle, joista kemialliseen analyysiin menee hieman vajaa neljäkymmentä prosenttia. Näytteet edustavat pääosin kulta-, kupari, sinkki- ja nikkelijakaumaa. Harvinaisempia ovat luonnonkivi- tai korukivinäytteet. Kannattaa muistaa, että myös ne ovat mielenkiintoamme kohteena ja mukana valtakunnallisessa kilpailussamme.

Suurimpia muutoksia kansannäytetöimistön työskentelyssä oli kansannäytekonkariin Veikko Helpin eläkkeelle lähtö heinäkuun alussa. Kaikkeksi onneksi hänen tilalleen saimme nuorta naisenergiaa ja asiantuntemusta Soili Mattilasta. Toiminta jatkuu tehokkaana näin uusiutunein voimin.

Toinen merkittävä uudistus toiminnassamme on uuden kansannäytetietojen tallennusohjelman valmistuminen ja käyttöönotto syksyllä. JÄRKKY-ohjelma on entistä huomattavasti modernimpi, selkeämpi ja antaa mahdollisuuden myös paikkatietosovelluksiin. Tulevaisuudessa voimme tuottaa erilaisia kansannäytteisiin liittyviä kartoja tutkijoiden tai kiinnostuneiden harrastajien tarpeisiin. Jatkossa tulemme postittamaan tämän lehden uuteen ohjelmaan kirjattujen viimeisen kahden vuoden aikana meille näytteitä lähettäville henkilöille. Toivomme tämän uudelleen aktivoivan myös tätä aikaisemmin näytteitä lähettäneitä harrastajia.

Tätä kirjoittaessani Rovaniemellä on alkamassa kansainvälinen kaivoskongressi FEM, jonne kokoontuu satoja kaivosalan ammattilaisia. Tämä on osoitus siitä, että malminetsintään ja kaivostoimintaan on yhä uskoa huolimatta metallien hintojen vuoden takaisesta laskusta, uusi nousu on jo alkanut. Kongressi on osoitus tiedosta ja luottamuksesta Suomen kallioperän raaka-ainevaroihin. Kansannäytetöiminta omalta osaltaan lisää tätä tietoa malminetsijöiden käyttöön.

Tuleva vuosi on myös GTK:lle säästämisen aikaa. Säästäminen tulee kohdistumaan myös kansannäytetöimintaan. Tulevana vuonna olemme entistä tarkempia analyysiin menevien näytteiden tutkimisessa, myös messuosallistumisissa ja muita menoja tullaan seuraamaan tarkasti. Säästötalkoista huolimatta toiminta jatkuu hyvällä tasolla.

Kiitän kaikkia hyvästä ja aktiivisesta kivivuodesta ja toivotan rauhaista Joulua ja onnellista Uutta Vuotta.

Kivikausi jatkuu! Meillä.

KANSANNÄYTETOIMISTO

Päätoimittaja Jari Nenonen, jari.nenonen@gtk.fi.

GTK, Itä-Suomen yksikkö, puh. 020 550 3514, faksi 020 550 13.

löytänyt samaan jaksoon liittyvän loh-karekeskittymän. GTK on käynnistänyt kartoituksen alueella ja tehnyt tutkimus-varauksen.

Pääpalkintojen lisäksi neljä kiviarras-tajaa palkittiin 1 000 – 1 500€ suuruisin tunnustuspalkinnoin. Palkituiksi tulivat Veli-Matti Koivula Turusta, Aaro Paananen Toholammelta, Olavi Myllykangas Kemistä ja Maija-Liisa Posti Maksniemestä.

Nuori palkittu kiviarrastaja Cristian Merikanto Pirkkalasta. Kuva R. Lampela, GTK.

Uuden lähettäjän palkinnon 500 € sai nuori ja nouseva kyky, kahdeksanvuotias koululainen Cristian Merikanto Pirkkalasta. Hän on lähettänyt runsaasti näytteitä Pirkkalan Aniasta, osallistunut malmin-etsintäkurssille sekä osoittanut selkeää kiinnostusta harrastusta kohtaan. Nuorta voimaa tarvitaan harrastukseen, toivottavasti Cristianin esimerkki houkuttaa muitakin nuoria mukaan.

Lisäksi jaettiin harrastepalkinnot 29 henkilölle. Jaettu palkintosumma oli yhteensä 22 500 €. Itä-Suomen ja Keski-Pohjanmaan harrastepalkinnot luovutettiin Geologian päivien yhteydessä olleissa alueellisissa tilaisuuksissa.

Kansannäytepalkintoja jaettiin myös Rovaniemellä 25.11. missä palkinnon saivat Rovaniemen kaupungin toimesta aktiivisimmat kiviarrastajat. Lapin liitto yhteistyössä maakunnan kuntien kanssa jakavat alueellaan parhaille kiviarrastajille palkinnot arvokkaasta työstään. Käytäntö on saanut alkunsa jo 1953. Tässäpä esimerkkiä muillekin maakunnille. Lämpimät onnittelut kaikille palkituille.

Korukivet yleisiä mutta jalokivet harvassa

Kari A. Kinnunen, GTK

Korukiviä tunnetaan Suomesta vähintään noin viidestäkymmenestä kallioesiintymästä ja irtokivinä runsaasti ympäri maata. Kallioesiintymät ovat tosin olleet pienehköjä lukuun ottamatta Ylämaan spektroliittikallioita, Kittilän jaspista ja Lampivaaran ametisteja. Yhteensä on tavattu yli sata erilaista korukäyttöön soveltuvaa kivimateriaalia. Harvinaisuuksina esiintyvät Kaavin timantit, Luumäen jaloberyllit, monien pegmatiittien topaasit ja viime vuosina Lapin kullanhuuhtonta-alueilta tunnistetut rubiinit ja safiirit ovat jopa yltäneet jalokiviluokkaan.

Korukiviesiintymien löytyminen on pitkälti kiviarrastajien aktiivisuuden varassa. Korukiviä kannattaa silmäillä vaikkapa louhintatyömailta ja sorakuopista eri puolilla maata. Pienten korukivilöydösten hyödyntämisestä voi sopia maanomistajan tai louhintaurakoitsijan kanssa. Näin mahdollisia korukiviä pystyy keräämään louhinnan alta parempaan talteen. Muutoin ne päätyisivät murskaukseen ja tuhoutuisivat.

Yleisiä korukiviä on vain muutama kymmenen. Niiden tunnistamiseen harjaantuu kokeneempien kiviarrastajien johdatuksella. Suomessa toimii noin 50 kivikerhoa eri paikkakunnilla. Suurin on Helsingissä perustettu Suomen Jalokiviharrastajain Yhdistys ry. (SJHY), jolla on runsas toista tuhatta jäsentä ympäri maata. Monilla seuroilla on kerhotoilaisaan hiontalaitteet pyörö- ja viistehiontaan. Ne järjestävät myös hiontakoulutusta.

Jalokivet ja korukivet ovat yksinkertaisesti vain niin kauniita, kestäviä ja samalla arvokkaita mineraaleja tai kivilajeja, että ne soveltuvat hiottuna ja kiillotettuna koruissa käytettäväksi. Hiontakelpoisen raakakiven tuntee siitä, että se on kasteltuna väriltään ja kuvioinniltaan silmää miellyttävä eikä se ime vettä sisäänsä. Kivi, jota veitsenkärki naarmuttaa, voi olla liian pehmeää jatkuvaan korukäyttöön.

Kotimaiset korukivet ovat tavallisten mineraalien ja kivilajien harvinaisia värimuun-

noksia. Kotimaiset jalokivet puolestaan ovat jo sellaisenaan harvinaisten mineraalien erityisen puhtaita ja usein voimakkaan värisiä muunnoksia. Vaikka jalokivet ovat harvassa, niin yllättävän monet paikalliset melko tavalliset kivet ovat hiontakelpoisia ja tarpeeksi tyylikkäästi soveltuakseen koruntekijän raaka-aineeksi. Niissä kotimaisuus on merkittävä lisäarvo, joka on taannut ulkomaisia kiviä korkeamman hintatason. Tämä puolestaan on mahdollistanut pienimuotoisen mutta vireän koruteollisuuden syntymisen monille paikkakunnille.

Vähän lakipykälistä

Kaivoslaissa jalokivet lasketaan kaivosmineraaleihin kuten malmimineraalit, teollisuusmineraalit ja eräät kivilajit esimerkiksi vuolukivi. Niiden louhinta vaatii asianmukaisia lupia ja tarkkoja selvityksiä. Nykyisen ja ehdotetun uuden kaivoslain perusteella jokainen voi kuitenkin ottaa maankamarasta pieniä näytteitä myös mahdollisia jalokiviesiintymiä etsiessään. Näytteidenottoa rajoittavat toisaalta monet määräykset ja ohjeet, joten tärkeää on ensin tarkkaan neuvotella suunnitelmista maanomistajan kanssa.

Korukivet luetaan puolestaan maa-ainekslain piiriin samoin kuin rakennuskivet. Korukivilöydöt ovat hyvin usein paljastuneet muun louhintatyön yhteydessä. Niidenkin pienimuotoinen talteen kerääminen on ollut mahdollista maanomistajan ja rakennusurakoitsijan antamien lupien turvin.

Korukivien hionta on kiinnostava harrastus kaikille. Kuva J. Nenonen, GTK.

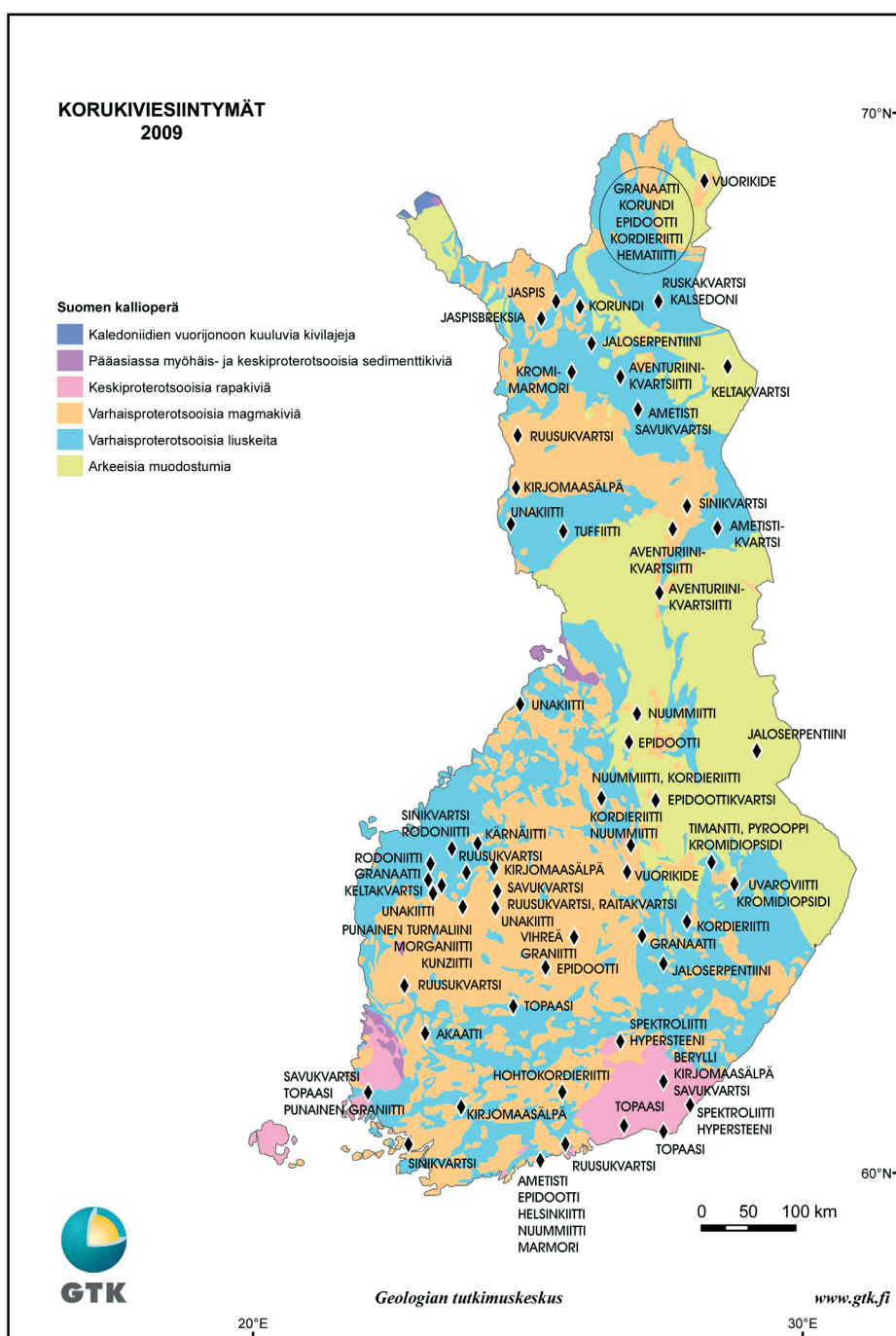
Kansannäytetoimisto vastaanottaa myös korukiviä

Soili Mattila, GTK

Kansannäytetoimistoon on tullut viime aikoina malmikivien lisäksi yhä enemmän myös hienoja korukiviä. Onkin syytä muistuttaa, että malmikivien lisäksi olemme kiinnostuneita kaikenlaisista luonnonkivistä, toisin sanoen rakennuskivistä, teollisuusmineraaleista ja korukivistä.

Korukivien tunnistuksessa ja jatkotutkimuksessa saimme viime syksynä apua erikoistutkija Kari A. Kinnuselta kun lähetyksestä paljastui kuvassa komeileva hieno topaasi. Sen oli löytänyt kotkalainen Tuula Eriksson sieniretkellä sammalten alta Kymmin Laajakoskelta. Alue oli aiemmin valuttu topaasipegmatiittien suhteen, mutta valtaus on nyttemmin rauennut. Löydöstä ei siten seurannut jatkotutkimuksia, koska paikka osoittautui entuudestaan tunnetuksi. Kari Kinnunen varmisti kiteen laboratoriossa taitekertoimien mittauksella topaasiksi. Laadultaan kide osoittautui mikroskoopilla tarkastellenkin jalokiviluok-

kaiseksi eli erityisen korkealuokkaiseksi ja täysin hiontakelpoiseksi. Vain muutama vähäinen halkeama ja sulkeuma löytyivät muuten täysin puhtaasta kiteestä. Topaasi painoi 10,4 g, jalokivimitoilla ilmaistuna peräti 52,17 karaattia! Löytäjä aikookin hiotuttaa topaasin ja teettää siitä lapsenlapselleen aikanaan siirtyvän perintökorun, joten löydöstä oli kaikille paljon iloa ja hyötyä!

Kymmin Laajakoskelta löytynyt topaasi. Kiteen pituus 24 mm ja paino 10,43 g (52,2 ct). Kuva Kari A. Kinnunen, GTK.

Korukivien kauneutta. Kuva J. Väättäinen, GTK.

JÄRKKY-järjestelmä

kansannäytetietojen tallentamiseen ja käsittelyyn

Soili Mattila, GTK

Uusi kansannäytteiden tallennusohjelma JÄRKKY on nyt valmis. Harjoittelempa parhaillaan ohjelman lukuisia käyttömahdollisuuksia useiden vuosikymmenten aikana kertyneiden kansannäytetietojen käsittelyyn.

JÄRKKY tarjoaa paljon uusia mahdollisuuksia kansannäytetoiminnalle. Sen

avulla voimme mm. viedä kansannäytteet kartalle ja nähdä tietoja niistä kulloisenkin tarpeemme mukaan. Karttoihin voi liittää myös muuta geologista tietoa, kuten aeromagneettisen kartan, kallioperäkartan, jäätikön virtaussuunnat jne. Mahdollisuuksia on lukemattomia. Karttaan yhdistettyjen tietojen avulla voimme opastaa lohkareen löytäjän tai tutkijan lähemmäksi kalliota, mistä lohkare on lähtöisin ja missä mahdollinen malmiesiintymä sijaitsee.

Samankaltaisia, hieman suppeampia tietoja voi etsiä itse www.geo.fi palvelusta, jonka Active Map Explorer -palvelu on hyödyllinen työkalu malminetsijälle.

*Rauhallista Joulua ja
hyvää kivivuotta 2010!*

Uutispalsta

Renlundin säätiön apurahahakemukset ovat säätiön käsittelyssä. Kiviharrastukseen liittyviä hakemuksia vastaanotettiin määraikaan mennessä kymmenen kappaletta. Hakemukset toimitettiin lyhyen lausunnon saattelemina edelleen säätiön käsittelyyn. Vastaukset hakijat saanevat ensi vuoden alkupuolella. Muistutuksena, apurahakäytäntö on voimassa myös tulevina vuosina. Renlundin säätiö haluaa näin osaltaan edistää tärkeää raaka-ainevarojen löytymiseen tähtäävää harrastusta.

Geologisten karttojen tilaus on kaikille mahdollista. Geofysikaalisia lentomittauskarttoja voi tilata karttalehdittäin osoitteesta: Geologian tutkimuskeskus, Tarja Matikainen, Betonimiehenkuja 4, 02150 Espoo. Hinnat mittakaavan mukaan karttalehdittäin 29 € - 33 €. Kallio- ja maaperäkartat, sekä geologiset retkeilykartat ovat tilattavissa GTK:n alueyksiköiden kirjastoista 10 €:n hintaan. Lisätietoja hinnoista ja tilaamisesta löytyy osoitteesta www.gtk.fi/aerogeo/ ja <http://www.gtk.fi/geotieto/julkaisut/karttahinnasto.html>

Kuhinaa kaivoksilla. Agnico-Eagle Mines Ltd:n kaivoksella Kittilän Suurikuusikossa on kullan tuotanto päässyt hyvään vauhtiin, harkkoja on jo valettu. Tätä on siivittänyt kullan korkea maailmanmarkkinahinta. Tuotannon laskettu jatkuvan ainakin vuoteen 2023. Talvivaaran kaivosyhtiö on laajentamassa tuotantokapasiteettiaan. Nikkeli- ja sinkkisulfitoimitukset ovat lähteneet onnistuneesti käyntiin asiakkaille. Endomines AB on avannut kultakaivoksen Ilomantsin Pampaloon. Kultamalmivaranto mahdollistaa 7 vuoden tuotannon. Dragon Mining on aloittanut kultamalmintuotannon avolouhoksella Huittisten Jokisivussa. Myös muut kaivoshankkeet etenevät myönteisesti.

Lisätietoa geologiasta ja kiviharrastuksesta löytyy helposti internetistä. Ohessa joidenkin hyvien sivustojen osoitteita:

www.gtk.fi
www.geo.fi
www.geologia.fi
www.kiviopas.fi
www.opigeologiaa.fi